

καὶ 40 ἐτῶν νὰ ἀτενίσω πρὸς τὰ δυσχερέστατα καθήκοντα καὶ ν' ἀντιμετωπίσω τοὺς συμπαραπορευόμενους κινδύνους. Αἱ πολυχρόνιοι ἐλπίδες τῶν πατέρων μας, τὰ ὄνειρα τῶν Γερμανικῶν ποιήσεων συνειληφθήσαν, καὶ ἀπηλλαγμένον τῆς σκωρίας τῆς ἀγίας ρωμαϊκῆς στειρότητας, ἀνατέλλει νέον, μετερρυθμισμένον τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ μέλη βασιλείον, ὑπὸ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ κατὰ τὰς χιλιετίαις προσδοκίας ἀπὸ τῆς 60ετοῦς νυκτός.» Καὶ περαιτέρω: ἔτι «Τὸ πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην ἔργον εἶναι ἡ λύσις τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων τὰ ὅποια θὰ μελετήσω κατὰ βάθος». Περαιτέρω ἔτι: «Ἰδοὺ, θὰ εὖρεθῶσι νὰ ἀνακηρύξωσι τὰς ἀληθείαις, ἀρχαῖς καὶ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ ἐπιτεχθέντα ἀποτελέσματα:» Κατωτέρω: «Ἀμφιβάλλω εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῆς φιλελευθέρας ἀναδιοργανώσεως τοῦ Κράτους, καὶ πιστεύω μάλ' ὅτι νέα ἐποχὴ, ἥτις ἀπ' ἐμοῦ θέλει ἀρχίσει, θὰ ἐγκαινίσῃ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Ἡ πείρα τὴν ὁποῖαν ἀπὸ δεκαετίας συνήθροισα, δὲν ἐκτῆθη ἐπὶ ματαίῳ. Ἐν τῷ νῦν πλέον ἡνωμένῳ ἔθνει θὰ εὕρω ἰσχυρὸν στήριγμα τῶν ἰδεῶν μου, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἐγὼ ἔσομαι ὁ πρῶτος ἡγεμὼν ὅστις θὰ παρουσιασθῇ πρὸ τοῦ λαοῦ τοῦ τιμίως καὶ ἀνευ ὀπισθοβουλίας τινὸς προσκεκολλημένος εἰς τοὺς συνταγματικὰς ἐκδηλώσεις.» Κατωτέρω: «Δὲν φέρω ἐν ἐμοὶ αἰσθήματα μίσους κατὰ τῶν Γάλλων, ἀλλ' ἐπ' ἐναντίας, τάσεις πρὸς συμβιβασμὸν καὶ συμφιλίωσιν.» Ἐν δὲ τῇ ταυτοχρόνῳ ἐκδοθείσῃ περιγραφῇ τῆς κατὰ τὸ 1866 πρὸ τῆς Καϊνιγράτς μάχης, ἔγραψεν ὁ εὐγενὴς ἡγεμὼν τὰ ἑξῆς: «Ὁ πόλεμος εἶναι τι φρικαλέον, ἐκεῖνος ὁ ὅποιος, καθήμενος ἐν τῷ γραφείῳ του, διὰ μιᾶς μονοκονδυλίας προκαλεῖ πόλεμον, δὲν προαισθάνετο βεβαίως κατ' οὐδένα τρόπον πάντα τὰ δεινὰ ἅτινα ἀπολύει κατὰ δύο χωρῶν.» Ἡ εἰκὼν αὕτη ἦτο πολὺ θεσπεσία, πολὺ μεγαλοπρεπὴς, ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσοτέρως καὶ φοβερωτέρως ἐνέχουσα κινδύνους ἢ ὥστε νὰ ἐπατρέπετο νὰ μείνῃ ἐπὶ μακρότερον ὁρθία· ἔπρεπε πᾶντα διὰ ἰσχυροῦ λακτισμάτος νὰ καταπέσῃ, καὶ ὅχι μόνον νὰ καταπέσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ κυλισθῇ ἐν τῷ βορρῶν, νὰ ἐξαφανισθῇ ἐν τῇ λάσπῃ, καὶ τοῦτο εὐθὺς, ἀνευ δισταγμοῦ. Ὅσοι δὲ ἄνθρωποι δὲν διστάζει, ἀμέσως ἐν τῇ ἀρχῇ ἔτι τοῦ περιωνύμου ἐγγράφου του νὰ προσκολλάσῃ τὸ φοβερότατον στίγμα, ὅπερ δύναται ποτε νὰ ρυπάνῃ τὸ μέτωπον ἀπλοῦ ἰδιώτου, κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἡγεμῶνος θεωρουμένου παρὰ πάντων ὡς ἡ ἐνσάρκωσις ταῖς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως. «Θεωρῶ, λέγει, τὸ Ἡμερολόγιον τοῦτο ὡς μὴ γνῆσιον. Ἡ Α. Μεγαλειότης ὁ τότε ὁ διάδοχος διετέλει κατὰ τὸ 1870 ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν διαπραγματεύσεων καὶ δὲν ἐδύνάτο ἐπομένως νὰ ἔχῃ ἀσφαλεῖς καὶ αὐθεντικὰς ἐπὶ τῶν γεγονότων πληροφορίας. Δὲν εἶχον τὴν ἀδελφάν παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ συζητῶ τὰ σπουδαιότερα ζητήματα μετὰ τῆς Αὐτοῦ Βασιλικῆς ὑψηλότητος, διότι ἡ Α. Μ. ἐφοβείτο ἀδιακρίσιας πρὸς τὴν ὑπὸ Γαλλικῶν συμπαθειῶν ἐμφορουμένην Ἀγγλικὴν αὐλὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ, βλάβην τῶν σχέσεων μας πρὸς τὰ Γερμανικὰ ὁμόσπονδα κράτη, ἐνεκα τῶν

ὑπεράγαν τολμηρῶν σχεδίων καὶ τῆς βιαιότητος τῶν μέσων ἅτινα συνεβούλευον τῇ Α. Β. ὑψηλότητι ἀμφιβόλου ἀξίας πολιτικοὶ σύμβουλοι! Μὲ ἄλλας λέξεις, ἰδοὺ ποῦ θέτω ἐγὼ τὸ εἰδωλόν σας, κύριοι φιλελεύθεροι καὶ προοδευτικοί! Ἐν τούτῳ, καὶ μόνον ἐν τούτῳ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἡ σημασία καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ πραξικοπήματος τούτου τοῦ ἀρχικαγγελίου, τὸ ὁποῖον συνετάραξε πάντα τὰ πνεύματα καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ὁπαδῶν του, καὶ τὸ ὁποῖον μέλλει ἴσως νὰ ἔχῃ συνέχειαν εἰς τὴν προσεχῇ δίκην τοῦ Γκέφκεν, ἀναμνησκουσάν τὴν πρὸ 15ετίας περιώνυμον τοῦ Ἀρνίμ. Καὶ ὥσάν νὰ μὴ ἤρκει τοῦτο, ἀναγκάζει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ θρόνου του νὰ ὑπογράψῃ τὸ φοβερόν τοῦτο ἀνάθεμα κατὰ τῆς μνήμης τοῦ πατρὸς! Ἡ γενικὴ ὁμῶς πεποίθησις εἶναι, ὅτι τὴν φορὰν ταύτην ὁ ἀρχικαγγελάριος προέβη κατὰ πολὺ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα, καὶ ὅτι ἐσήμανεν ἴσως ἥδη ἡ ὥρα, καθ' ἣν πραγματοποιηθῇ ὅτι ὁ ἴδιος ἐν τῷ Ράϊχσταγ εἶχε ποτὶ προαναγγεῖλει: Θὰ τελειώσω μὲ μιᾶν μεγάλην βλακείαν! Κ. Ν.

ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΟΙ ΝΑΥΑΡΧΟΙ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΛΟΙΑΡΧΟΙ

(Ἀναμνήσεις καὶ ἐπαρεμβώσεις)

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ὁ Μοντεσκιέ λέγει, ὅτι ἐάν θέλῃς νὰ ἐννοήσῃς ὅτι ἔθνος τι δὲν εἶνε ὑγιές, παρατήρησον τί θαυμάζει, καὶ ἐάν κατατρίβηται καὶ ἐκπλήσσεται διὰ τὰ μικρὰ καὶ δευτερεύοντα, εἶνε γνώρισμα, ὅτι τὸ ἔθνος ἐκεῖνο εἶνε σεσηπὸς καὶ ἄρρωστον. Πρὸ πεντηκονταετίας ὁμῶς, ὅτε τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν, δὲν ἦτο ἄρρωστον καὶ σεσηπὸς, ὁ Μισαούλης, ὁ Σαχτούρης, ὁ Ἀνδρούτσος, ὁ Ἀποστόλης καὶ ὁ Κανάρης, οἵτινες συνέταξαν τὸ Ναυτικὸν Μητρώον κατὰ τὸ 1833, τὰ πυρπολιστικὰ ἔργα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν ἐμπρησμὸν πλοίων ἐχθρικῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, εὕρισκομένων ἐν λιμένι, δὲν περιφρονεῖ μὲν αὐτὰ ἡ εἰρηνικὴ ἐπιτροπὴ, ὡς ἀναξία λόγου, ἀλλὰ καὶ δὲν θεωρεῖ αὐτὰ ὡς πρώτης ποιότητος πυρπολιστικὰ ἔργα. Καὶ διὰ τοῦτο ποιεῖται διάκρισιν ἐν τῷ μητρώῳ, αὐ δεινὰ πυρπολιστῆς κατὰ τὸ ἔτος δεινὰ ἐνέπρησεν εἰς τὸν λιμένα δεινὰ ἐν ἐχθρικῶν πλοίων ἀρραγμένον, καὶ αὐ δεινὰ πυρπολιστῆς κατὰ τὴν δεινὰ ναυμαχίαν ἐνέπρησεν ἐχθρικῶν πλοίων. Θέλουσα νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἄλλην σημασίαν ἔχει ἡ πυρπόλησις πλοίων ἐχθρικοῦ ἢ γυμνοβολημένου ἐν καταστάσει παθητικῇ, καὶ ἄλλην σημασίαν ἡ πυρπόλησις πλοίου ἐχθρικοῦ ἐπὶ τῶν ἰστίων ἐκ παρατάξεως. Ἐκ τούτων ἐπισταί, ὅτι τὰ πυρπολιστικὰ ἔργα τοῦ Κανάρη, πλὴν ἐκείνου τῆς 6 αὐγούστου τοῦ 1824 πρὸς τὴν Σχάμον, δὲν εἶνε πρώτης ποιότητος καὶ ὑπεράνθρωπα, ἀλλὰ οὐδὲ ἡρωικά, ἀλλὰ ποσότητος ἔργα, ἥτοι ὁ Κανάρης εὗρεν εὐκαιρίαν ἐξαίρετι-

κῶς εἰς μέρη εὐκολα τῶν ἐχθρῶν ἀργούντων καὶ ἔκαυσε περισσότερα καθ' ὁλοκληρίαν σκάφη ἀπὸ τοὺς ἄλλους πυρπολιστάς. Ὁ ἴδιος γνωρίζων ὅσα οἱ πυρπολισταὶ τῆς Ὑδρας ἐπραξαν κατὰ τὸν ἀγῶνα, ὡς κατωτέρω δειχθήσεται, ἦτο μέτριος, καὶ πᾶν ἄλλο ἰσχυρίζετο ἢ ὅτι αὐτὸς καὶ μόνος ἦτο ὁ πνέων πῦρ καὶ σιδήρον, ὁ πατῶν τοὺς πόντους καὶ ἐκ παραλλήλου μετὰ τοῦ Μιαοῦλη βλίνων, καθ' ὃ ἰσχυρίζεται ὁ θαυμαστής αὐτοῦ, συνεργάτης ὡμῶν. Ἡ ἐπίσημος ναυτικὴ ἱστορία, ἡ ἀφορώσα τὰ ναυτικά πολεμικὰ ἔργα κατὰ τὴν Ἐπαναστάσιν, εἶνε συνοπτικῶς συντεταγμένη πρὸ πεντηκονταετίας ἐν τῷ ναυτικῷ μητρώῳ καὶ εὐρίσκεται ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν· ὑπάρχουσι καὶ ἀρκετὰ ἡμερολόγια· λείπει μόνον ὁ ἱστορικός, ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ καὶ ὁ πλούσιος, διότι πρέπει νὰ ἔχῃ χρῆμα ἄφθονον διὰ νὰ ἔχῃ ἀπόλυτον ἡρεμίαν καὶ γαλήνην, διὰ νὰ συγγράψῃ αὐτὴν λεπτομερῶς. Εἰς πόσας πλάνας καὶ ἀπάτας ὑπόκεινται οἱ λαοὶ, ἐπιστημότατα μαρτυροῦσι τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα ἡμερολόγια τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου. Καὶ ἡ ἀμερόληπτος καὶ ἀπαθὴς συγγραφή τῶν ναυτικῶν ἀγῶνων κατὰ τὴν Ἐπαναστάσιν τοῦ 1821 θὰ φέρῃ ἀρκετοὺς εἰς τὴν πραγματικὴν θέσιν αὐτῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1823, ὁ κατὰ τῶν Τούρκων ναυτικός ἀγὼν, διεξήγετο οὐχὶ κατ' αὐτῶν ἰδίως, ἀλλὰ κατὰ τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν τυχодиωκτῶν, οἵτινες ἐπέβαινον ἐκάστου ἐχθρικοῦ πλοίου. Ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν αὐτοὺς νὰ ρίπτωσι τὰς λέμβους πλήρεις ἀνδρῶν ἐνόπλων καὶ νὰ ἐπιτίθενται τῶν πυρπολικῶν ὅπως κυριεύσωσιν αὐτά. Ἐδίδαξαν αὐτοὺς νὰ ρίπτωσι καὶ πυρπολικά κατὰ τῶν ἐλληνικῶν πλοίων, ἐδίδαξαν ὅτι ὀφείλουσι τὰ πλοῖα νὰ ἐφοδιασθῶσι δι' ἀντλίων πολλῶν πρὸς ταχέϊαν καταστολὴν τοῦ πυρὸς ἂν διεδίδετο. Τίς ἀνέλαβε τὸν δεινὸν τοῦτον ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων ἢ αἱ ναυτικαὶ μοῖραι τῆς Ὑδρας καὶ οἱ πυρπολισταὶ αὐτῆς; Κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ἀργολικοῦ ὁ πυρπολιστὴς Πιππῖνος ἐπέπιπτε ἐχθρικοῦ βρικίου καὶ ἀνέφλεγεν αὐτὸ κατὰ τὸ ἡμισυ σθεσθῆν, ἀπομακρυνόμενος δ' αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἀμυνθῇ γενναίως κατὰ τῶν ἐπιτεθεισῶν αὐτοῦ ἐχθρικῶν λέμβων καὶ οὕτω νὰ σωθῇ ἀφοῦ ἐφόνευσεν ἀρκετούς. Κατὰ τὸ 1823, παρὰ τὸν Ἀθῶνα, διέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρικὴν φεργάταν σθεσθῆν. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα, τὸ 1824 ἐτραυματίσθη βαρέως. Κατὰ τὸ 1825 ἦτο εἰς τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρικὸν στόλον ἐξ εἰκοσιεννέα πλοίων, ἦτοι μὲν φεργάτας τῶν 54 πυροβόλων, τεσσάρων κορβιτῶν τῶν 32, καὶ εἰκοσιτεσσάρων μυοδρομόνων τῶν 20 καὶ τῶν 18 ἦτοι δύναμιν φοβεράν φέρουσαν 600 πυροβόλα. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι καὶ ὁ Πιππῖνος ἔκαυσε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ μεριδίον τοῦ ἐξ πλοῖα ἐχθρικά, φέροντα πλέον τῶν ἑκατὸν πυροβόλων καὶ ἑπτακοσίους ἀνδρας. Τὰ ἐξ αὐτὰ πλοῖα κατασκευάζουσι δύο δίκροτα. Ἄρα καὶ ὁ Πιππῖνος ἔκαυσεν ἐν ὄρμῳ ὅσα καὶ ὁ Κανάρης ἐχθρικά πλοῖα. Ὁ Κανάρης τὰ ἔκαυσε τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως τὴν νύκτα ἀγκυροβολημένων, ὁ Πιππῖνος τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως τὴν ἡμέραν ἀγκυροβολημένων ὑπὸ τῆς ἀντινέμεως.

ὁ Πιππῖνος τὰ ἔκαυσε τὸ πέμπτον ἔτος τῆς Ἐπαναστάσεως, τὴν ἡμέραν ἀγκυροβολημένα ὑπερασπιζόμενος ὑπὸ τῆς μοῖρας τοῦ Μιαοῦλη, ἐνῷ τὸ φρούριον τῆς Μεθώνης ἐνῆργει πῦρ ζωηρὸν, τὸ ὁποῖον ἀντινέαχθη κατὰ μέγα μέρος μετὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων. Ὡστε τὸ ἐν Μεθώνῃ πυρπολιστικὸν ἔργον εἶνε ποιότητος ἀνωτέρας ἢ τὰ ἐν Χίῳ καὶ Τενέδῳ, διότι ἐπετελέσθη τὴν ἡμέραν καὶ διὰ τῆς ἐλληνικῆς σημαίας.

Τὸ 1822 ὁ πυρπολιστὴς Θεόδωρος Τζερμερὲς συνέλαβεν αὐστριακὸν φορτηγὸν κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ἀργολικοῦ, ὅπερ μετέβαινε νὰ τροφодοτήσῃ τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου. Τὸ 1824 ὁ πυρπολιστὴς Δ. Τσάπελης ἐγγὺς νὰ διαδόσῃ τὸ πῦρ εἰς ἐχθρικὴν φεργάταν, ἐκῆν σοβαρῶς ἐνεκα ἀναφλέξεως αἰφνιδίας τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ, ἐνῷ κατὰ τὸ 1825 ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρικὸν στόλον. Ἰδοὺ καὶ ὁ πυρπολιστὴς Δ. Τσάπελης ὅτι κέκτηται ἴσους τῷ Κανάρῃ ἀγῶνας.

Κατὰ τὸ 1824 ὁ πυρπολιστὴς Γ. Βατικιώτης, κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σάμου ἐνέπρησεν ἐχθρικὴν κορβέταν, ἐνῷ ταυτοχρόνως ὁ πυρπολιστὴς Δ. Ραφαηλὴς ἐτέραν. Κατὰ τὸ 1824 κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα, ὁ πυρπολιστὴς Γ. Θεοχάρης ἐνέπρησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ στόλου τῆς Τύνιδος μετὰ τετρακοσίων στρατιωτῶν μετὰ ἀγῶνα δεινόν, κατὰ τῶν ἐχθρικῶν λέμβων τῶν ἐπιτεθεισῶν πρὸς κυριεύσιν τοῦ πυρπολικοῦ του, καὶ ἐνάντιον φοβεροῦ πυρὸς τῆς ναυαρχίδος, κυβερνωμένης ἀπὸ τὸν ἐξοχώτερον ἀξιωματικὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἡ παρουσία τοῦ ὁποῖου ἔφερε τὸν Ἑλληνικὸν στόλον εἰς ἀμηχανίαν. Ὁ πυρπολιστὴς πληγωμένος τὸν πόδα, καὶ ἀπολέσας τὸ ἡμισυ τοῦ πληρώματος ἐσώθη καλυμβὼν ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαοῦλη. Ἰδοὺ διὰ τοὺς θαυμαστὰς ἡρωϊκῶν ἔργων καὶ δραματικῶν σκηνῶν, θέμα παρρουσιάζειν εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὰ ἐνστικτα φυλῆς ἰσχυρὰ καὶ καρτερικῆς, διὰ νὰ λαβῶσιν αὐτὸ ὑπὸ μελέτην, καὶ ἐξαντλήσωσι τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας αὐτῶν καὶ τὴν λεπτότητα τῆς γραφίδος. Ὁ πυρπολιστὴς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1824 τὸν Σεπτέμβριον μῆνα διέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρικὴν φεργάταν παρὰ τὴν Μιτυλήνην.

Τὸ 1824 κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Ματρόζος διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικοῦ βρικίου, τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρὰ τὴν Κάσον διέδωκε τὸ πῦρ καθ' ἐτέρο βρικίου. Τὸν Μάϊον τοῦ 1825 παρὰ τὸν Κηφηρέα ἐνέπρησεν ἐχθρικὸν δίκροτον ἐν μέσῳ πυρὸς φοβεροῦ, καὶ μετ' ἀποπείρας τῶν ἐχθρικῶν λέμβων πρὸς κυριεύσιν τοῦ πυρπολικοῦ του, ἀφοῦ ἀπώλεσεν ἀρκετοὺς ἐκ τοῦ πληρώματος. Τὴν νίκην τοῦ Καφηρέως καὶ τὴν τῆς Μεθώνης ταυτοχρόνως σχεδὸν γενομένης ὅτε τὰ μεγάλα ἔργα ἐξετιμῶντο, ἔσπειρε νὰ πανηγυρίσῃ ἐν Μεσολογγίῳ ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, ὅπως ἐξάρῃ τὸ πεπτωκὸς φρόνημα τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἀσπάζον ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ἰωακίμ ἀνεστηλώθη ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους ναύτας καὶ στρατιώτας ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν δύο πυρπο-

ληθέντων πλοίων ἐκτός ἐνός ναυαγήσαντος ἐν Σύρῳ, καὶ ἄφθονον ὑλικὸν πολέμου, πυρβολικὸν ἀποβατικὸν καὶ σχεδία δι' ἀπόβασιν εἰς Μεσολόγγιον. Καὶ κατόπιν τούτων ἀντὶ σεβασμοῦ ὑβρίζονται οἱ διαπράξαντες τὰ τοιαῦτα ἀδιαλείπτως διὰ σκανδαλωδεστάτων παρεξηγήσεων τῆς ναυτικῆς ἱστορίας. Ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Ματρόζος κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος τὸν Δεκέμβριον μῆνα καταδιώκων μεταξὺ Ταινάρου καὶ Κρήτης ἐχθρικὸν δίκροτον, ἐνῷ ἡτοιμάζετο νὰ θέσῃ τὸ πῦρ, ἐφανεύθη ὑπὸ σφαίρας πυρβολοῦ, ἀποκοπείσης τῆς κεφαλῆς του. Ἀναπαύεται ἄγνωστος, ἀμνημόνευτος, τὸ ἀστροπελέκι τῶν πυρπολιστῶν, φέρων ὡς σάβανον τὴν ἐθνικὴν σημεῖαν «ἐν βένθεσιν ἄλῃς παρὰ πατρί γέροντι». Τέσσαρς πυρπολικά ἔρριψε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῶν ἰστιῶν μετ' ἐπιτυχίας πλήρους, καὶ εἰς τὸ τέταρτον προσέφερε καὶ τὴν ζωὴν του.

Κατὰ τὸ 1824 τὸν μῆνα Σεπτέμβριον παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Θεόδωρος Βῆκος διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικὸν δίκροτον, ἐνῷ κατὰ τὸ 1825 παρὰ τὴν Σούδαν εἰσπέδησαν οἱ ἐχθροὶ ἐντός τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ καὶ ἀπικρούσθησαν, τὸν δὲ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρὰ τὰς Στροφαδας διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικὸν δίκροτον, ὅπου καὶ ἐφανεύθη. Τὸ 1824 παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Καλογιάννης ἐνέπρησεν ἐχθρικὸν βρίκιον. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μανώλης Μπούτης κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Καφηρέως ἐνέπρησε ἐχθρικὴν κορβέταν, ἐνῷ τὸ 1824 παρὰ τὸ Μεσολόγγιον διέδιδε τὸ πῦρ εἰς ἐχθρικὴν φεργάταν καὶ τὸ 1827 ἐπὶ Κόχραν ἐξώθεν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνέπρησεν ἐχθρικὸν βρίκιον. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Ἀντώνιος Βῆκος παρὰ παρὰ τὴν Κρήτην ἐνέπρησεν ἐχθρικὴν κορβέταν. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μιχαὴλ Μπουντούρης διέδωκε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικῆς φεργάτας παρὰ τὴν Κρήτην. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Μαρίνος Σπαχῆς, ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρικὸν στόλον, καὶ παρὰ τὸ Μεσολόγγιον τὸ αὐτὸ ἔτος διέδιδε τὸ πῦρ κατ' ἐχθρικῆς φεργάτας, ἐνῷ κατὰ τὸ 1826 παρὰ τὴν Μιτυλήνην, ἐπιτεθεὶς τῆς ναυαρχίδος τοῦ Ταχρή ἐβυθίσθη ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς σφαίρας. Τὸ 1826 παρὰ τὴν Μιτυλήνην ὁ πυρπολιστὴς Μιχαὴλ Ρούφας ἐρμουλκεῖ διὰ τῆς λέμβου, τὸ πυρπολικὸν ἐν βαθυτάτῃ γαλήνῃ κατὰ τοῦ Τοπάλλ Πασᾶ, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ ἀφοῦ ἐφανεύθησαν ἀρκετοὶ ναῦται τῆς λέμβου. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Γεώργιος Πολίτης, ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρικὸν στόλον, ἐνῷ τὸ 1826 παρὰ τὸ Μεσολόγγιον ἐνέπρησεν ἐχθρικὴν κορβέταν. Τὸ 1825 ὁ πυρπολιστὴς Ἀντώνιος Μπίκος ἦτο εἰς ἐκ τῶν πέντε πυρπολιστῶν τῶν ἐμπρησάντων τὸν ἐν Μεθώνῃ ἐχθρικὸν στόλον. Κατὰ τὸ 1826 ὁ πυρπολιστὴς Ἀναστ. Σπαχῆς παρὰ τὴν Μιτυλήνην, ἐτρέφεν εἰς φυγὴν ἐχθρικὴν φεργάταν, ἐνῷ κατὰ τὸ 1827 ἐπὶ Κόχραν ἐξώθεν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνέπρησεν ἐχθρικὸν βρίκιον, καὶ τὸ 1828 ἐξεβίαζε μετὰ τῶν πυρπολιστῶν Παπαπάνου καὶ Τενεκέ τὸν εἰσπλουν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, κα-

τέστρεφε δέκα κανονιοφόρους ἐχθρικούς, τὰ δὲ φρούρια τῆς Πρεβέζης, μάτην ἐπὶ ἐξάμηνον ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Τζούροτο πολιορκούμενα, αὐθημερὸν παρεδόθησαν, ἡ δὲ Ἑλλάς κατέσχευεν ἐν σημείον στρατηγικόν, ὅπερ ἐπέδρασε κατὰ τὴν διακανόνισιν τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους.

Ἐν τούτοις οἱ πυρπολισταί, οἱ διαπράξαντες ὅλα αὐτὰ τὰ τερατουργήματα καὶ ἄλλα, δὲν νομίζονται ἐπιτήδαιοι ὡς ὁ Κανάρης καὶ οὐδὲ καν μνημονεύονται. Ὑποθέσατε τὰ πλοῖα τὰ ἐχθρικά, τὰ ὑπ' αὐτῶν τόσον ἐπιτηδείως προσβληθέντα εἰς τὰ διάφορα πελάγη, ὡς εὐρισκόμενα εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις, εἰς τὰς ἑποικίας εὐρέθησαν τὰ ἐχθρικά πλοῖα τὰ προσβληθέντα ὑπὸ τοῦ Κανάρη ἐν λιμένι, τὴν νύκτα, καὶ οὐδενὸς ἀσχολουμένου νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ πυρπολικὸν ἢ νὰ καταστείλῃ τὴν διάδοσιν τοῦ πυρός, ἐξεύρετε τίνα ἀποτελέσματα θὰ εἴχομεν; Πανώλεθρίαν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ἄρα, δὲν ἦτο ὁ Κανάρης μόνος ὁ κατέχων τὸ μυστήριον καὶ τὴν εἰδικότητα τοῦ πυρπολεῖν πλοῖα, ἀλλ' ἦσαν καὶ ἄλλοι, εἰς οὓς ὑπέρτεροι αὐτοῦ, τοῦλάχιστον ἴσοι, εἴτινες προσήνεγκαν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν οὗτος οὐδ' ἐπαρουσιάζετο συναχῶς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐνῷ ὁ ἀγωνὺς ὑπῆρξε μακροχρόνιος. Τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος ἐφρονεῖ, καὶ ἦτο περιορισμένος εἰς τὸ ἀφορᾶν αὐτὸν καὶ μόνον. Ἦτο δευτερεύουσα δύναμις ἐπιβοηθητικὴ εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ πολεμικοῦ, οὐδεμίαν γνώμην ἢ πρωτοβουλίαν εἶχεν εἰς τὰ πολεμικὰ συμβούλια τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν πλοιάρχων, καὶ ἂν δὲν μετέβαινεν ὅπου διατάσσεται, τῷ ἀφηρέϊτο ἡ κυβέρνησις τοῦ πυρπολικοῦ. Καὶ οὔτε τερατολογήματα ἐπλαττε περὶ ἀρχηγίας καὶ προσωπικότητος πυρπολιστικῆς, ἐκ παραλλήλου βαινούσης καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα μετὰ τῆς ἄλλης ἀρχηγίας τοῦ Μιαούλη καὶ ἐξαφανίζουσης πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καθ' ὃ ἰσχυρίζεται λίαν τολμηρῶς ὁ ὑμέτερος συνεργάτης κ. Β, ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, περὶ καταστροφῆς τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐν Μεθώνῃ κατὰ τὸ ἔτος 1825, λαμβάνων τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ πληροφορίας παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν συγγραφέων περὶ τῆς ἐλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐπιπολαίως πραγματευθέντων, οἱ ἑποικοὶ οὔτε τὰς πολεμικὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος διηλύον, οὔτε τὰς ἐκστρατείας κατὰ τὸν ἀγῶνα παρεσκεύαζον, διὰ νὰ δύνανται νὰ γνωρίζωσιν ὑπὸ τινὰ ἰδιότητα ἕκαστον τῶν κατ' αὐτὴν δρασάντων προσώπων ἐξεστράτευεν, καὶ κατὰ πόσον παρηκολούθησε τὰς διαφόρους φάσεις τοῦ ἀγῶνος. Τὸ πυρπολιστικὸν ἔργον τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, εἰς ἕνα ἔργον τεράστιον, ἀνήκει ὁλόκληρον σχεδὸν εἰς μίαν ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων φυλῶν τοῦ κόσμου, τὴν Ὑδραϊκὴν. Ἐν τῶν ἑκατὸν πυρπολικῶν, τῶν κατασκευασθέντων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἑπτὰ κατασκευάσαν αἱ Σπέτσαι καὶ ἑνδεκα τὰ Ψαρρὰ, ἡ δὲ Ὑδρα ὀγδοήκοντα δύο, καὶ ταῦτα πάντα ἀνεξαρτήτως ἄλλων ἔργων, ὑπερέτερων τοῦ πυρπολιστικοῦ, ἄνευ νεωρείων καὶ ναυστάθμου, ἄνευ λιμένος! Ἀπέναντι τοιοῦτου ὅγκου πυρπολιστικῆς ἐργασίας, καὶ τροπαίων καθ' ὅλα τὰ πελάγη, ποῖα πυρπολιστικὴ προσωπικότης δύναται νὰ ἐπιβληθῇ;

Ἐκ τῆς πυρπολιστικῆς ἐργασίας, ὁ Κανάρης ἐξετέλεσε τὰ ἐπικολώτερα μέρη, καὶ διὰ τοῦτο παρουσιάζει καὶ τὰς περισσοτέρας ὀλικὰς ἐπιτυχίας. Κατὰ ποιότητα ὑπολείπεται. Ἐκν δυνάμεθα νὰ θαυμάζωμεν, ὅτι ἐν Χίῳ καὶ Τενέδῳ ἐγένετο, ὑποχρεώμεθα, ἐξ ἐθνικοῦ συμφέροντος ὑπερτάτου, νὰ ἀσχολούμεθα θαυμάζοντες καὶ ἀπεικονίζοντες καὶ ἄλλα ναυτικά κατορθώματα, ἀναγόμενα εἰς γενικωτέρας ἐργασίας τοῦ στόλου κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ἐξ ὧν νὰ κατὰδηλοῦται ἡ ὑπεροχὴ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ὡς φυλῆς ναυτικῆς.

Οἱ ἄγγλοι κέκτηνται πλείστας ναυτικὰς νίκας νὰ ἐπιδειξώσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε λαὸς αὐστηρὸς, μὴ κατατριβόμενος εἰς λόγια, μίαν νίκην ἐπιδεικνύει, τὴν τοῦ Τραφαλγάρ. Ἐκεῖνης τὸ ὄνομα φέρει ἡ μεγαλειτέρα πλατεία τῆς πρωτευούσης αὐτῶν. Ἐκεῖ καὶ ὁ ἀνδριᾶς τοῦ Νέλσωνος. Εἰς Ἀβουκίρ ὁ γαλλικὸς στόλος ὑπέστη περισσοτέρας ζημίας ἢ ἐν Τραφαλγάρ, ἐπειδὴ ὁμοῦς εὐρίσκετο ἡγχυροβολημένος καὶ εἰς θίσιν παθητικὴν, οἱ ἄγγλοι, ὀρθῶς σκεπτόμενοι, ἐπροτίμησαν τὴν ἐν Τραφαλγάρ, καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς συντεταγμένος, ἐνίκηθη ἐκ παρταξέως.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΖΑΚΑΣ

Διμενάρχης Σπετσῶν

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

"Οπου ἐκτελῶ καθήκοντα ἀρχιμαγείρου?

"Αν εἶνε πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου δὲν ἔσχον ποτὲ γνῶσιν, εἶνε ἡ μαγειρικὴ! Οὐδέποτε ἐγνώρισα πῶς μαγειρεύουσιν, ἔστω καὶ τὸ ἀπλοῦν βραστὸν, ἔστω καὶ τὴν ἀπλὴν σούπαν. Δὲν γνωρίζω ἀκόμη οὔτε νὰ βράσω ἓνα αὐγόν. Ἐνὶ λόγῳ, ἐγὼ καὶ ἡ μαγειρικὴ εἴμεθα τόσον μακρὰν, ὅσον μακρὰν εὐρίσκον· αἱ ἀλλήλων οἱ δύο πόλοι. Καὶ ὁμοῦς, ἔπρεπε νὰ ἐκτελέσω καὶ τὸ δυσκόλον τοῦτο, δι' ἐμὲ, ἐπάγγελμα τοῦ μαγείρου, διότι οὕτως ἔδοξε τῷ ἐπιλοχίᾳ μου. Εἰς μάτην διεμαρτυρήθην ὅτι δὲν ἐπίσταμαι τὴν τέχνην τοῦ μαγείρου, εἰς μάτην, ἐτραβοῦσα τὰ μαλαλῆα μου, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, ἀναλογιζόμενος ὅτι τὴν ἐπαύριον ὤφειλον νὰ μαγειρεύσω νὰ φάγῃ ὁλόκληρος ὁ λόχος, δηλ. 350 καὶ πλέον ἄνδρες, ἐξ ὧν συνέκειτο κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν ὁ λόχος, εἰς ὃν ἀνήκον. Ὁ λοχαγός μου, ἀγαθὸς ἄλλως τε ἂν θρωπὸς, κωφεύσας εἰς τὰς παρυστάσεις μου καὶ τὰς παρρηκλήσεις μου περὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας μου ὡς πρὸς τὴν μαγειρικὴν τέχνην, δὲν ἠθέλησε νὰ μεταβάλῃ οὐδὲ κατὰ κεραίαν τὴν διαταγὴν τοῦ ἐπιλοχίου, διαταξάς με ἐπιτακτικῶς νὰ κάμω κωνονικὴν μεταβολήν. Ἀπολίεσας, ἐπὶ τέλους, πάσας τὰς ἐλπίδας ὅπως ἀποφύγω τὸ βρῦ τῆς μαγειρικῆς φορτίου, ὡπλισθὼν διὰ τοῦ θάρρους τῆς ἀποράσεως, ψελλίσας καθ' ἑαυτὸν: «Καὶ παμπᾶς Κώστα; Ἔτσι τῶρερ' ἡ κατάρχη!»

Ἀφοῦ, οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, ἀπε-

φάσισα μὲ τὰ σωστά μου νὰ μαγειρεύσω. Ἐπῆγα πρὸς συνάντησιν τῶν τριῶν βοηθῶν μου, ἵνα μάθω ἐάν τις τούτων κέκτηται μαγειρικὰς γνώσεις ἢ οὐ. Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς λευκάδιοι, καὶ ἐφαίνοντο εὐχαριστημένοι ἐκ τοῦ ὅς βοηθῶν ἢ ὑπομαγείρων διορισμοῦ των (sic). Ἠρώτησα αὐτοὺς ἐάν ἐγνώριζον κἄν τὰ στοιχεῖα τῆς μαγειρικῆς, ἢ ἦσαν ὡς ἐγὼ ἀδαεῖς τῆς τέχνης ταύτης, εἰς δὲ τούτων μοὶ ἀπήντησε στῶϊκῶτα :

— Δὲ βαρίεσαι, βρέ ἀδερφε, ποῦ σκοτίζεσαι γιὰ αὐτό; Μπᾶς εἶνε καμμιά μεγάλη δουλειὰ αὐτό. Νά! γέμισε τὰ δύο τὰ καζάνια νερό, κόψε τὸ κρέας τόσα κομμάτια ὅσοι ἄνδρες εἶνε σιὸ λόχον, ρίξε το μέσα, μισὸ στὸ ἓνα καὶ μισὸ στὸ ἄλλο, τσοῦξε φωτιά ἀπὸ κάτω, καὶ ἅμα ἰδῆς πῶς χουχλαζοῦν τὰ καζάνια, βγάλε ἓνα κοψίδι νὰ δοκιμάσῃς ἂν ἔθρασε ἢ ὄχι, καὶ ἅμα τὸ καταλάβῃς ὅτι εἶνε βρασμένο, ρίξε ὅσο ρίξι ἡ πάντα σου ἔχουν δομένα στὰ δύο καζάνια, πάλι μισὸ στὸ ἓνα καὶ μισὸ στὸ ἄλλο, καὶ ἅμα δοκιμάσῃς ὅτι ἔθρασε καὶ τοῦτο, χάλασε τὴ φωτιά καὶ ἀνάφερε στὸ σιτιάρχη δεκανέα ὅτι τὸ συσσίτιο εἶνε ἕτοιμο!

— Ἀμ δὲ θὰ ρίξωμε καὶ ἄλας;

— Βέβηκα καὶ ἄλας, τὸ λησμόνησα νὰ σοῦ τὸ πῶ. Τὸ ἄλας θὰ τὸ ρίξῃς στὴν ἀρχή, ἅμα ρίξῃς τὰ κοψίδια στὰ καζάνια. Δὲν θὰ εἶσαι ὑπόλογος σὲ τίποτα. Ὅσο κρέας, ἄλας, καὶ ρίξι ἡ πάντα μᾶς ἀγοράσῃ ὁ σιτιάρχης, τόσο θὰ ρίξωμε μέσα στὰ καζάνια.

Ἀνέπνευσα! Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου μετεβλήθην εἰς τὸν καλλίτερον μάγειρον τοῦ κόσμου! Δὲν εἶνε καὶ μικρὸν τὸ καθήκον, ὅπερ θὰ ἐκτελέσω αὐριον, ἔλεγον καθ' ἑαυτὸν! Θὰ μαγειρεύσω νὰ φάγουν 350 ἄνδρες! Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔγινε ἀκὼν μάγειρος, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὁποίου 350 στόματα περιμένουσι τροφήν! Δὲν εἶμαι μάγειρος ἀπλοῦς, εἶμαι, ὅπως τὸ ἔλεγε καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ λόχου «ἀρχιμάγειρος»!

Τὴν ἐπαύριον λίαν πρῶτ' ἤμην εἰς τὸ ἔργον μετὰ τῶν τριῶν βοηθῶν μου ἔκρουθαλήσαμεν τὰ ξύλα ἐκ τινος ἀποθήκης, διελθόντες διὰ τῆς κεντρικωτέρας ὁδοῦ τῆς πόλεως, ἡγοράσαμεν τὸ κρέας, τὸ ἄλας καὶ τὴν πάντα, καὶ μεταφέρομεν αὐτὰ ἐντὸς ζεμπιλίων ἐπ' ὤμου, διελθόντες διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατ' ἐπίμονον ἀπαιτήσιν τοῦ δεκανέως συσσιτάρχου, ὅστις ἤθελε νὰ ἐπιδικνύηται ὅτι κατὶ εἶνε. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν Στρατῶνα μας, διεμελίσσαμεν τὸ κρέας εἰς τόσα τεμάχια ὅσους στρατιώτας ἤρθαι παρόντας ὁ λόχος μας, ἐγεμίσαμεν τὰ καζάνια νερό, ἠνάψκμεν κάτωθεν αὐτῶν τὴν φωτίαν, ἐρρίψκμεν ἔπαται τὰ τεμάχια ἐντὸς αὐτῶν, τὰ ἡμίση εἰς τὸ ἓν καὶ τὰ ἡμίση εἰς τὸ ἄλλο, ἐρρίψκμεν τὸ ἄλας, καὶ ἀφοῦ ἐχούχλαζαν καὶ ἐδοκιμάσκειν ὅτι τὸ κρέας ἦτο βρασμένο, ἐρρίψκμεν καὶ τὴν πάντα, διανείμαντες αὐτὴν εἰς δύο, καὶ εἴκοσι λεπτά τῆς ὥρας μετὰ ταῦτα, ἀνεφέρκμεν εἰς τὸν συσσιτάρχην ὅτι τὸ συσσίτιον ἦτο ἕτοιμον. Μετὰ τοῦτο, ἐτέθησαν ἅπαντες οἱ στρατιῶται τοῦ λόχου εἰς δύο γραμμάς, καὶ δύο δεκανεῖς ἢ λοχίαι, δὲν ἐνθυμοῦμαι καλὰ, ἤρξαντο